

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास  
माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ  
माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की

फैसला

070-CR-0618

मुद्दा : वैदेशिक रोजगार कसूर ।

पाल्पा जिल्ला, भडेवा गाउँ विकास समिति, वडा नं. ४ बस्ने गंगाकुमारी सारु-----१ पुनरावेदक  
विरुद्ध प्रतिवादी

पाल्पा जिल्ला, सहलकोट गाउँ विकास समिति, वडा नं २ बस्ने छविलाल  
लामिछाने समेतको जाहेरीले नेपाल सरकार-----१ प्रत्यर्थी  
वादी

वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणमा फैसला गर्ने : सदस्य श्री अग्नीप्रसाद थपलिया ।

सदस्य श्री डा. रवि शर्मा अर्याल ।

वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को दफा ६६(२) अनुसार वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणको फैसला उपर प्रतिवादी गंगाकुमारी सारुको तर्फबाट पुनरावेदन पर्न आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर निम्न बमोजिम रहेको छ :

विपक्षी गंगाकुमारी सारुले हामी जाहेरवालाहरुलाई वैदेशिक रोजगारका लागि यु.के.पठाई दिने भनी प्रलोभन देखाई मिति २०६८।५।२१ मा हामीबाट जनही रु.५,००,०००।- (पाँच लाख) का दरले जम्मा रु.१०,००,०००।-(दश लाख) लिई ५ महिना भित्र यू.के वैदेशिक रोजगारीको लागि पठाई दिने पठाउन नसके रकम फिर्ता गरिदिने भनी कागज समेत गरी दिएको र भाखा भित्र वैदेशिक रोजगारमा नपठाई रकम समेत फिर्ता नगरेकाले विपक्षीलाई कानून बमोजिम कारवाही गरी हामीहरुको विगो हर्जाना समेत दिलाई भराई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको छविलाल लामिछाने समेतले मिति २०६८।१०।२२ मा वैदेशिक रोजगार विभाग समक्ष दिएको जाहेरी दरखास्त ।

जाहेरवालाको पाल्पा तानसेन स्थित सहलकोट गेष्ट हाउसमा बस्ने विष्णु के.सी. नाम गरेको व्यक्तिसँग पहिलेदेखि चिनजान भएको रहेछ । त्यही क्रममा विष्णु के.सी.ले जाहेरवालालाई वैदेशिक रोजगारमा पठाउन भनी रकम लिएका हुन् । निजले नै जाहेरवालाहरुका छोरालाई वैदेशिक रोजगारमा पठाउँछु भनी विश्वासमा पारेका थिए । जाहेरवालाहरुसँग मैले कुनै रकम लिएको होइन । मैले कसैलाई वैदेशिक रोजगारमा पठाउँछु भनेको पनि छैन । वैदेशिक रोजगारमा पठाई दिने भन्ने कागजमा गरेको सहिछाप मेरो नै हो । म माइतीमा बसि रहेको अवस्थामा जाहेरवालाहरुले मलाई काठमाडौं बोलाई तिम्रो श्रीमानले रकम लिएको हो । तिमिले जसरी पनि तिर्नु पर्छ भनेका थिए तर मैले त्यो रकम तिर्न सकिदैन भनेकाले जसरी भए पनि तिमिले तिर्नुपर्छ भन्दै उक्त कागजमा जर्बजस्ती सहिछाप गराएका हुन् । त्यसमा लेखिएको व्यहोरा मेरो सहमति बिना लेखिएको हो । मलाई वैदेशिक रोजगारको अफिस भन्दै स्वयम्भु स्थित एउटा अफिसमा लगेर सहिछाप गराएका हुन् । मैले निजहरुसँग कुनै रकम लिएको हैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी गंगाकुमारी सारुले मिति २०६८।१२।१० मा वैदेशिक रोजगार विभाग समक्ष गरेको बयान ।

प्रतिवादीलाई थप अनुसन्धानका लागि रु.५,००,०००।-(पाँच लाख) नगद वा सो बराबरको जेथा जमानी माग गरी दिए तारेखमा राख्ने र नदिए वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणबाट अनुमति लिई हिरासतमा राखीदिने भन्ने व्यहोराको वैदेशिक रोजगार विभागको निर्णय पर्चा ।

प्रतिवादी गंगाकुमारी सारु तथा निजको बयान पोलमा परेका विष्णु के.सी. भन्ने व्यक्तिले वैदेशिक रोजगार गर्ने इजाजत समेत नलिई उजुरीकर्ताहरुलाई भुट्टा आश्वासन दिई प्रलोभन देखाई वैदेशिक रोजगारका लागि यु.के.मा पठाई दिने भनी रकम लिई वैदेशिक रोजगारमा नपठाई पीडितको रकम समेत फिर्ता नगरी ठगी गरेको कुरा जाहेरवालाहरुको जाहेरी दरखास्त तथा उजुरीकर्तासँग गरिदिएको लिखित कागज समेतका आधार प्रमाणबाट पुष्टी हुन आएको हुँदा निज प्रतिवादीको उक्त कार्य वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को दफा १० र ४३ बमोजिम हुँदा निज प्रतिवादीलाई सोही ऐनको दफा ४३ बमोजिम हदैसम्म सजाय गरी जाहेरवालाहरुको जम्मा विगो रु.८,०८,०००।-(आठ लाख आठ हजार) र सोको ५० प्रतिशतले हुने हर्जाना रु ४,०४,०००।- समेत जम्मा रु.१२,१२,०००।-(बाह्र लाख बाह्र हजार) प्रतिवादीबाट

जाहेरवालाहरुलाई दिलाई भराई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६९।१।३ मा वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण समक्ष दर्ता हुन आएको अभियोगपत्र ।

मैले जाहेरवालाहरुसँग उनीहरुको मानिसलाई वैदेशिक रोजगारमा पठाउने भनेर पैसा लिएकी छैन । मलाई कागजमा जर्बजस्ती सहीछाप गराएका हुन् । मैले अनुसन्धान अधिकृत समक्ष गरेको बयान व्यहोरा सुनी पाएँ । व्यहोरा साँचो हो सहीछाप मेरो हो । लेखक साक्षी इन्द्रलाल गोलेले अनुसन्धान अधिकृत समक्ष गरेको बयान सुने उक्त बयान भूढा हो । विष्णु के.सी. ले जाहेरवालाबाट रकम लिएका रहेछन् । विष्णु के.सी. सँग २०६६ सालमा प्रेम विवाह भएको हो । निजले मलाई उसको घर पनि लगेनन् म होटलमा बस्न नसकी माइति पाल्पामा बस्दै आएकी थिए । जाहेरवालाहरुले मलाई काठमाडौं बोलाई तिम्रो श्रीमानले रकम लिएको हो । तिमिले जसरी भएपनि तिनुपर्छ कागज गर भनेर जर्बजस्ती कागज गराएका हुन् । मेरो श्रीमान् विष्णु के.सी. सँग २ वर्ष जति भयो सम्पर्क छैन । तसर्थ मलाई वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी केही थाहा छैन म दोषी छैन । अभियोग दावी खारेज गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी गंगाकुमारी सारुले वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण समक्ष गरेको बयान ।

प्रतिवादी आरोपित कसूरमा इन्कार रही बयान गरेको देखिएतापनि यी अभियुक्तले मिति २०६८।१।२९ मा पहिले नै रकम बुझेको सम्बन्धमा गरिदिएको भनिएको लिखतको कानूनी मान्यता शुन्य गर्न सक्ने अवस्था नभएकाले तत्काल प्राप्त प्रमाणबाट निर्दोष रहेको भन्न सक्ने अवस्था नदेखिएको र विदेश पठाई नसकेको अवस्थालाई मध्यनजर राखी मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोवस्तको ११८ को देहाय ५ र १० लाई समेत आधार लिई दिए अभियुक्तबाट रु.२,००,०००।-(दुई लाख) नगदै वा सो बराबरको जेथा जमानत स्वीकार गरी तारेखमा राख्ने र दिन नसके अ.बं १२९ नं. बमोजिमको थुनुवा पुर्जी दिई नियमानुसार सुविधा पाउने गरी स्थानीय कारागारमा राखी मुद्दाको पुर्पक्ष गर्नु भनी मिति २०६९।१।४ मा वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणबाट भएको थुनछेक आदेश ।

अभियोगपत्र तथा जाहेरीमा उल्लेखित रकम गंगाकुमारीले लिएकी होइनन् । अर्का व्यक्ति विष्णु के.सी.ले लिएको र निज गाउँ छोडि भागेकाले विष्णु के.सी. र गंगाको प्रेम सम्बन्ध भएकाले गंगालाई कागज गराएमा निज विष्णु के.सी.ले पैसा दिन बाध्य हुने छन् भन्ने उद्देश्यले यी महिलालाई डर धाक देखाई कागजमा सहीछाप गराएका हुन् । गंगा उपर भुद्धा उजुरी

दिएका हुन् । गंगा सारुलाई सजाय हुनु पर्ने होइन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी गंगाकुमारी सारुका साक्षी विष्णुप्रसाद अधिकारीले गरेको बकपत्र ।

मिति २०६८।१०।२२ मा वैदेशिक रोजगार विभागमा दिएको जाहेरी मेरो हो । मेरो छोरालाई यु.के. लान्छु भनेकाले मैले गंगा सारुलाई तिन लाख चौहत्तर हजार र लोमाया बयम्बुले चार लाख चौतिस हजार रुपैया दिएको हो । गंगाकुमारी सारुले होटलमा छोरालाई यु.के पठाई दिन्छु भनी तीन पटक गरी मैले गंगाको हातमै पैसा दिएको हो । म एक महिनाको लागि यु.के गएर आउँछु र तपाईंको छोरालाई लैजान्छु भनेपछि मेरो छोरालाई यु.के.नलगी आलटाल गरे । फोन सम्पर्क पनि नगरेपछि हामीले जाहेरी दिएका हौं भन्ने समेत व्यहोराको जाहेरवाला छविलाल लामिछानेको मिति २०६९।२।४ को बकपत्र ।

मिति २०६८।१०।२२ मा वैदेशिक रोजगार विभागमा दिएको जाहेरी म समेतको हो । मैले गंगा सारुलाई चार लाख चौतिस हजार र छविलालले तीन लाख चौहत्तर हजार रुपैया दिएको हो । गंगाकुमारी सारुले मेरा दाजुहरु पनि यु.के जाने हो म पनि गएर आएको हो जाने भए पैसा दिनुस भनेकाले मेरो छोरालाई पठाउनलाई पैसा दिएको हो । गंगा सारुलाई ४।५ वर्ष पहिले देखि चिन्थे । उनी कहिले काही मेरो होटलमा आउने जाने गर्थिन । रुपैयाँ पटक पटक गरी मैले दिएको हो । खुब बहादुर बयम्बु मेरो छोरा हो । छोरालाई बाहिर पठाउने भनेकाले उसको नामबाट गरेको हो भन्ने समेत व्यहोराको जाहेरवाला लोमाया बयम्बुले मिति २०६९।२।४ मा गरेको बकपत्र ।

मिसिल सामेल रहेको लिखत मैले तयार गरेको हो । रुपैयाँ मेरो सामु दिएको होइन । पहिले नै दिईसकेकाले दुवै जना समझदारीमा कागज बनाई दिनुस भनी अनुरोध गरेकाले यो कागज बनाई दिएको हो । प्रतिवादी गंगा सारुलाई करकापले कागज गराएको होइन । बयान झुठो हो । पटक पटक रकम लिएतापनि कागज समझदारीको आधारमा भएको हो । मैले वैदेशिक रोजगारमा बयान गर्दा प्रतिवादीले रकम लिई कागज गरि दिएको कुरा ठीक हो । मेरो सामु दिने लिने गरेको होइन छैन भनी भनेको थिएँ भन्ने समेत व्यहोराको लिखत अन्तर साक्षी इन्द्रलाल गोलेले गरेको बकपत्र ।

मिसिल सामेल रहेको कागज राजीखुसीबाट भएको हो । म साक्षी मात्र बसेको हो । पैसा मेरो अगाडी बुझाएको होइन भन्ने समेत व्यहोराको लेखक साक्षी तुलबहादुर सारुको बकपत्र ।

मिति २०६८।५।२१ गतेको लिखत भुट्टा हो । सो लिखत करकापले गरेको हो । मलाई समेत करकापले सही गराएका हुन भन्ने समेत व्यहोराको लिखत अन्तर साक्षी दिलबहादुर सारूले गरेको बकपत्र ।

प्रतिवादीले आरोपित कसूर गरेको देखिंदा विदेश पठाई नसकेको अवस्थालाई दृष्टिगत गरी वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को दफा ४३ बमोजिम प्रतिवादी गंगा कुमारी सारूलाई १।६।० (एक वर्ष ६ महिना) कैद र रु.१,५०,०००।-(एक लाख पचास हजार) जरिवाना हुने र जाहेरवालाहरुबाट लिएको रु.८,०८,०००।-(आठ लाख आठ हजार रुपैया) र सोको ५० प्रतिशतले हुने हर्जाना रु.४,०४,०००।- समेत जम्मा रु.१२,१२,०००।-(बाह्र लाख बाह्र हजार) जाहेरवालाहरुले प्रतिवादीबाट भरी पाउने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणको मिति २०६९।८।१९ को फैसला ।

जाहेरी साथ पेश भएको लिखत, जाहेरी दरखास्त, लिखतका अन्तर साक्षीको बकपत्र तथा जाहेरवालाको बकपत्र एक आपसमा बाभिएको, प्रतिवादीको वैदेशिक रोजगार विभाग र वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणमा भएको बयान समर्थन हुने गरी प्रतिवादीका साक्षीको बकपत्र, कानून बमोजिम नभएको लिखतले कानूनी मान्यता प्राप्त गर्न नसक्ने हुँदा वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणबाट मिति २०६९।८।१९ मा भएको फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा उल्टी गरी न्याय पाऊँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी गंगाकुमारी सारूको यस अदालतमा परेको पुनरावेदनपत्र ।

नियमबमोजिम साप्ताहिक एवं दैनिक पेशी सूचीमा चढी इजलास समक्ष पेश भएको प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन सहितको मिसिल संलग्न कागजातहरुको अध्ययन गरी वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणबाट मिति २०६९।८।१९ मा भएको फैसला मिलेको छ, छैन ? सोही विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।

यसमा प्रतिवादी गंगाकुमारी सारूले पीडितहरुलाई वैदेशिक रोजगारमा पठाई दिन्छु भनी रु.८,०८,०००।- लिई वैदेशिक रोजगारमा नपठाई पीडितको रकम फिर्ता नगरी ठगी गरेकाले वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को दफा १० र ४३ को कसूरमा ऐ.दफा ४३ बमोजिमको सजायको मागदावी लिई अभियोग पत्र दायर भएकोमा वैदेशिक राजस्व न्यायाधिकरणबाट प्रतिवादीलाई सोही दफा बमोजिम १ वर्ष ६ महिना कैद र रु.१,५०,०००।- जरिवाना हुने र विगो र हर्जाना समेत भराई पाउने ठहराई फैसला भएकोमा सो फैसला उपर प्रतिवादी गंगाकुमारी सारूको यस अदालतमा पुनरावेदन परी निर्णयार्थ पेश हुन आएको देखियो ।

निर्णय तर्फ विचार गर्दा यसमा प्रतिवादी गंगाकुमारी सारूले अनुसन्धान अधिकृत समक्ष बयान गर्दा जाहेरवालाहरुलाई वैदेशिक रोजगारमा पठाउछु भनी विष्णु के.सी.ले जाहेरवालाबाट रकम लिएका हुन् । मैले कुनै रकम लिएकी छैन । विष्णु के.सी.सँग मेरो प्रेम विवाह भएका कारण म उपर जाहेरी दिएका हुन् भनी कसूरमा इन्कार रही जाहेरवालाहरुले गराएको भनिएको लिखतमा लागेको सहीछाप आफ्नो भएको स्वीकार गरी बयान गरेको देखिन्छ । निजले वैदेशिक राजस्व न्यायाधिकरणमा गरेको बयानमा समेत सोही व्यहोरा उल्लेख गरेको पाइन्छ । जाहेरवालाहरु छविलाल लामिछाने र लोमाया बयम्बुले वैदेशिक राजस्व न्यायाधिकरणमा बयान गर्दा प्रतिवादी गंगाकुमारी सारूले वैदेशिक रोजगारको लागि हाम्रा छोराहरुलाई यु.के.पठाई दिन्छु भनी हामी दुवैबाट पटक पटक गरी रु.८,०८,०००/- लिएकी हुन् । सो रकम लिए पश्चात निज सम्पर्कविहिन हुन थालेपछि निजलाई कागज गराएका हौ भन्ने समेतको बकपत्र गरेका र लिखतका अन्तरसाक्षी दिलबहादुर सारू र इन्द्रबहादुर गोलेले गरेको बकपत्रमा रकम हाम्रो सामुन्नेमा लिनुदिनु गरेको नभएपनि निजहरुले पहिले नै लिनुदिनु गरेको रकममा समझदारी अनुसार कागज गरिएको हो । कागज करकापबाट भएको होइन भनी बकपत्र गरेको देखिन्छ । यसरी यी प्रतिवादी गंगाकुमारी सारू स्वयंले जाहेरवालाहरुले जाहेरीमा उल्लेख गरेको रुपैयाँ आफूसँग प्रेम विवाह गर्ने विष्णु के.सी.ले लिएकोमा स्वीकार गरी जाहेरवालाहरुले आफूसँग सो रकम बमोजिमको लिखत गराई सो लिखतमा मिति २०६८।१।२९ मा गरेको सहीछाप आफ्नै हो भनी स्वीकार गरेको अवस्था हुँदा र सो कागजलाई करकापसँग गराएको भन्ने नदेखिँदा निज प्रतिवादी गंगाकुमारी सारूलाई अभियोग दावी बमोजिमको कसूरमा उन्मुक्ति दिन मिल्ने देखिएन ।

अतः माथि विवेचित आधार प्रमाण समेतबाट यी प्रतिवादी गंगाकुमारी सारूले अभियोग दावीमा उल्लेखित वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को दफा १०,४३ नं. बमोजिमको कसूर गरेको पुष्टी भएकोले वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणबाट मिति २०६९।८।१९ मा अभियोग दावी बमोजिमको कसूर गरेको ठहराई प्रतिवादी गंगाकुमारी सारूलाई १।६।० (एकवर्ष ६ महिना ) कैद र रु.१,५०,०००/- (एक लाख पचास हजार) जरिवाना हुने ठहराई जाहेरवालाहरुबाट लिएको रकम रु.८,०८,०००/- (आठ लाख आठ हजार ) र सोको ५०% ले हुने हर्जाना रु.४,०४,०००/- समेत १२,१२, ०००/- (बाह्र लाख बाह्र हजार ) जाहेरवालाले प्रतिवादीबाट भरी पाउने

ठहराएको फैसला मिलेकै देखिंदा सदर हुने ठहर्छ । प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकीर पुग्न सक्दैन ।  
दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत :- कमलप्रसाद ज्ञवाली

(रा.प. द्वितीय)

कम्प्युटर गर्ने :- कल्पना बर्तौला

इति सम्वत् २०७१ साल वैशाख ४ गते रोज ५ शुभम् .....